

УДК 657.004

*С.В. Власюк, здобувач, Луцький національний
технічний університет*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА

Розкрито значення обліково-аналітичної інформації для системи менеджменту, принципи побудови обліково-аналітичної інформаційної системи та досліджено проблеми теорії і практики інформаційного забезпечення підприємства у прийнятті управлінських рішень.

Ключові слова: *обліково-аналітичної інформаційної системи, інформаційне забезпечення менеджменту, модель побудови обліково-аналітичної інформаційної системи підприємства.*

Постановка проблеми. Особливість сучасної світової економіки полягає у стійкій тенденції прискорення темпів економічного та науково-технічного розвитку. Але разом з тим, зростають ризики господарської діяльності, рівень ймовірних загроз, як для окремої особистості, так і для діяльності підприємств. У цій ситуації правова, економічна, соціальна і політична інформація набуває все більшого значення. Для прийняття управлінських рішень, інформація має бути якісною і бути представленою у зручній формі (у вигляді таблиць, схем). Для своєчасного прийняття як оперативних, так і стратегічних рішень керівництву потрібна як зовнішня (валютні курси, ринкові ціни тощо), так і внутрішня (прибуток, структура власних і залучених коштів, розрахунки з дебіторами та кредиторами) інформація.

Оперативне управління виробництвом вимагає систематизації інформації, її своєчасного аналізу, прийняття на цій основі правильних рішень. Тому інформаційне забезпечення повинне сприяти реалізації ефективного управління при мінімальних витратах на організацію та функціонування системи інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузі інформаційно-методичного забезпечення знайшли своє втілення в наукових працях І.О. Белебехи, Ф.Ф. Бутинця, Б.Й. Валуєва, О.Д. Гудзинського, В.Д. Дербенцева, К. Друрі, Й.С. Завадського, Г.Г. Кірейцева, В.Г. Лінника, М.Х. Мескона, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, В.В. Сопка, М.Г. Твердохліба, О.Д. Шарапова, Л.С. Шатковської та інших. Вони дослідили структуру інформаційного забезпечення менеджменту, показники системи інформаційного забезпечення тощо. Водночас слід відзначити необхідність у подальшому розвитку здобутих вченими результатів щодо вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення менеджменту, що дасть змогу підвищити ефективність прийняття управлінських рішень.

Метою статті є обґрунтування методичних і практичних положень організації обліково-аналітичної системи підприємств, та дослідження принципів її побудови.

Виклад основного матеріалу. Суть і зміст інформаційної функції бухгалтерського обліку при ринкових умовах не можуть бути розкритими у відриві від сфер управлінської діяльності, яку він обслуговує. Розглядаючи функціональну роль бухгалтерського обліку з даних позицій, слід зазначити, що він є основним джерелом інформаційного забезпечення потреб управління підприємства.

Процес управління підприємством складається із взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів. При системному підході такими структурними елементами є керуюча, керована та обліково-аналітична інформаційна системи. Взаємозв'язок між керуючою системою (менеджментом) – суб'єктом управління і керованою системою (процесом виробництва) – об'єктом управління, здійснюється через обліково-аналітичну інформаційну систему. За допомогою інформації організовується всебічна інформованість (інформаційно-аналітичне забезпечення) всього керівного складу та фахівців про внутрішній стан підприємства, процеси в їхньому взаємозв'язку, які відбуваються в об'єкті управління, а також про зовнішнє середовище [3, с. 87].

Під обліково-аналітичною інформаційною системою розуміють систему, що ґрунтується на сукупності різноманітних взаємозв'язаних або взаємозалежних відомостей про стан об'єкта управління та процеси, що відбуваються на ньому і які виражені в показниках та інших інформаційних сукупностях, зібраних і оброблених за допомогою інформаційних та обчислювальних засобів, і які відповідають вимогам керівної системи при її впливі на керовану систему. Для розв'язання проблеми спільного використання обліково-аналітичної системи різними користувачами створюється інформаційно-аналітичне забезпечення.

До інформаційно-аналітичного забезпечення менеджменту висувається ряд вимог:

воно має бути достатнім для виконання всіх функцій обліково-аналітичної інформаційної системи, що використовується управлінським персоналом; інформаційно-аналітичне забезпечення обліково-аналітичної інформаційної системи має бути поєднане з інформаційно-аналітичним забезпеченням інших систем, з якими воно взаємодіє;

форми облікових та інших документів, які використовуються системою, мають відповідати вимогам державних стандартів тощо.

Сучасні науковці описують різні інформаційно-аналітичні системи, що відрізняються кількістю підсистем, елементів, зв'язків і використовуються при розв'язанні різних задач. Але всі ці системи можна класифікувати за такими ознаками:

1) за рівнем або сферою діяльності (державні, регіональні, міжгалузеві, галузеві, об'єднань, підприємств, технологічних процесів тощо);

2) за рівнем автоматизації процесів управління (автоматизованого збирання й обробки інформації, інформаційно-пошукові, інформаційно-довідкові, інформаційно-аналітичного забезпечення менеджменту, системи забезпечення прийняття рішень, тощо);

3) за ступенем централізації обробки інформації та прийняття рішень за ними (централізовані, децентралізовані, змішані).

Елементи обліково-аналітичної інформаційної системи не лише взаємопов'язані та доповнюють один одного, а й багато разів повторюються. Ця характерна особливість повторення дає змогу застосовувати ЕОМ, що значно знижує трудомісткість збору й обробки первинної інформації, значно зменшує кількість помилок, вивільняє час в керівників і фахівців для виконання інших обов'язків.

Система об'єктивного аналітичного забезпечення управління, яка є складовою частиною в обліково-аналітичній інформаційній системі в підприємстві як об'єкті управління, забезпечує:

– актуальність інформації, яка відображає реальний стан підприємства на кожний певний момент;

– об'єктивність даних, які відображають достовірність стану й розвитку підприємства;

– повноту відображення всіх процесів і явищ таким чином, що обліково-аналітична інформаційна система об'єкта управління є його інформаційною моделлю;

– погодженість та інформаційну єдність показників, їхній взаємозв'язок і взаємозалежність, завдяки яким первинні дані не суперечать зведеним і похідним показникам [3, с. 90].

Концептуальна модель побудови об'єктивної обліково-аналітичної інформаційної системи підприємства, яка детально була досліджена М.Г. Твердохлібом може бути сформована на таких основних принципах:

1. Формування регламентуючої інформації на основі посадових інструкцій, кваліфікаційних вимог менеджерів різних рівнів.

2. Створення масивів умовно-постійної інформації, що являє собою довідкові, нормативні, планові та інші дані, які є основою баз даних і використовуються при обробці інформації.

3. Створення масивів форм первинних облікових документів, за якими видається менеджерам різних рівнів необхідна інформація у формах повної, короткої чи довідкової структури.

4. Автоматизоване збирання первинної інформації в часі, близькому до реального на місцях де вона виникає, за допомогою ПЕОМ, які використовуються як АРМ користувачів. Інформацію збирають з єдиних джерел. Вона є оперативною, всебічною і вірогідною, оскільки підтверджується первинними документами, тобто має юридичне оформлення.

5. Організація належного процесу збирання та обробки інформації, використовуючи різні інформаційні (паперова, безпаперова та інші) технології.

Організація даного процесу в повному обсязі можлива на підприємстві при дотриманні принципів 1; 2; 3; 4.

6. Наявність комплексів ПЕОМ, створених за ресурсозабезпечуючим принципом (матеріальні, трудові, фінансові й інші ресурси), які розміщують у підприємстві відповідно до прийнятої схеми. Завдяки цим ПЕОМ, що використовують як АРМ користувачів різних рівнів, збирають первинну інформацію на місцях, де вона виникає, або де її оформляють, обробляють та зберігають.

7. Наявність локальної мережі в підприємстві, яка об'єднує ПЕОМ у зазначені комплекси АРМ за відповідними ознаками.

8. Наявність зв'язку мереж даного підприємства з мережами зовнішнього середовища (організації вищого рівня, організації-партнери, банки, державні установи тощо).

9. Забезпечення зіставності та відповідності встановленим вимогам масивів усіх видів інформації для уникнення зіткнення інтересів користувачів зовнішньої звітності й осіб, що її формують [4].

Висновки і пропозиції. Таким чином, при побудові обліково-аналітичної інформаційної системи підприємства, концепція якої була розглянута, необхідно дотримувати зазначених принципів, ефективно організувати процес збирання й обробки інформації в ритмі процесу виробництва, застосовуючи сучасні паперові й безпаперові інформаційні технології, що дасть змогу своєчасно і в повному обсязі забезпечувати всіх користувачів необхідною інформацією згідно з їхніми функціональними обов'язками, посадовими правами та мірою відповідальності.

Список використаних джерел

1. Гришанов Г.М., Павлов О.В. Исследование систем управления: Учеб. пособие/ Самар. гос.аэрокосм. ун-т. – Самара, 2005. – 128 с.
2. О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Пахомова. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту // Облік і фінанси АПК, 2008. – №3. – С. 89-92.
3. О.М.Костенко. Обліково-аналітична інформаційна система підприємства. // Економіка АПК, 2008. – №7. – С. 87-92.
4. Твердохліб М.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту: Навч. посіб. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 224 с.

Annotation. *Show value accounting and analytical information management system, the principles of accounting information system analysis and investigated the problems of the theory and practice of enterprise information in making management decisions.*

Key words: *analytical accounting information system, information management, model building analytical. accounting information system.*